

Opasraportti

Tulevaisuudentutkimus (2013 - 2014)

Tulevaisuudentutkimus

Osoite: Tulevaisuudentutkimus, PL 1000, 90014 Oulun yliopisto

Puhelin: opintoneuvoja 0294 48 3305 yliopistonlehtori Erkki Urpilainen, opintoasiansihteri 0294 48 3313 Päivi Kynkäänniemi

Sähköpostiosoite: erkki.urpilainen (at) oulu.fi

<http://www oulu.fi/tulevaisuudentutkimus>

Opinto-oikeus

Tulevaisuudentutkimuksen kurssien järjestäjänä on Tulevaisuudentutkimuksen VerkostoAkatemia, joka on kansallinen koulutus- ja tutkimusverkosto. Verkostoa koordinoi Turun Kauppakorkeakoulussa toimiva Tulevaisuudentutkimuskeskus.

Tulevaisuudentutkimuksen VerkostoAkatemiassa opiskeleminen edellyttää opinto-oikeutta jossakin verkostoon kuuluvassa yliopistossa tai korkeakoulussa. Tulevaisuusopintoja voi sisällyttää vapaasti valittaviin opintoihin. Opiskelija voi suorittaa yksittäisiä opintojaksoja tai muodostaa 25 opintopisteen laajuisen, sivuaineeseen rinnastettavan opintokokonaisuuden.

Opintoneuvonta

Oulun yliopistossa antaa yliopistonlehtori Erkki Urpilainen, puh. 029 448 3305

Katsaus oppiaineeseen

Tulevaisuuden tutkimisen lähtökohta on monessa mielessä sama kuin yleensäkin yhteiskuntatieteissä: se perustuu tarpeeseemme laajentaa näkyvien moraalisten valintojen määrää ja antaa tarkoitus nykyisyydessä tekemillemme valinnoille. Nuo valinnat kuitenkin ovat aina riippuvaisia menneestä kehityksestä ja meidän aikaisemmista valinnoista. Voidaan ajatella, että joissakin asioissa voimme seurata valintojen ja niiden seurausten jälkiä kauas taaksepäin - ehkä jopa satojen vuosien päähän. Lisäksi meidän nyt tekemämme valinnat ovat aina yhteydessä siihen tietoon, mikä meillä on päätöksentekohetkellä sekä käsitykseemme tulevaisuudesta. Yhteiskunnan ja yksittäisten ihmisten päätöksissä käyttämä informaatio ja tieto ovat omalta osaltaan riippuvaisia sekä historiasta, kulttuurista, arvoista että toimijan oppineisuuden tasosta, luonteesta ja kokemuksesta.

Tulevaisuudentutkimuksen tarkoitus on keksiä, arvioida ja ehdottaa mahdollisia ja todennäköisiä tulevaisuuksia ja auttaa ihmisiä käymään läpi erilaisia päätöksenteossa hyödynnettäviä vaihtoehtoja siitä, minkälaisen tulevaisuuden he haluavat. Tällä tavoin on mahdollista tehdä tehokkaita suunnitelmia helpottamaan parhaan mahdollisen tulevaisuuden toteutumista. Tulevaisuudentutkijat käyttävät työssään hyväkseen muiden tieteenalojen tutkimustuloksia ja keksintöjä hahmottaessaan erilaisia mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuudentiloja, jotka odottavat meitä.

Tulevaisuutta ei voida suoraan tutkia. Se ei ole olemassa nykyisyydessä samalla tavoin kuin nykyisyys ja menneisyys. Sen sijaan se on nykyisyydessä aikomuksina, joita me voimme tutkia. Me voimme tutkia myös sellaisia

asioita ja ilmiöitä, jotka vaikuttavat tulevaisuuteen. Tulevaisuus ei ole myöskään ennalta määrätty. Me voimme tutkia vaihtoehtoisia kehityspolkuja niin kauan kun pidämme mielessämme, että erilaisilla lopputuloksilla on eritasoiset todennäköisyydet. Koska on mahdollista vaikuttaa tulevaisuuden laatuun yksittäisillä päätöksillä, on luonnollisesti tärkeää määritellä, minkälaiset valinnat johtavat parhaaseen ja kaikkein hyväksyttävimpään tulevaisuudentilaan. Siksi arvokeskustelut ovat tärkeitä tulevaisuudentutkimuksessa.

Opintokokonaisuudet ja niiden osaamistavoitteet

Opintokokonaisuuden suorittaneella opiskelijalla on käsitys tulevaisuuden tutkimuksen tieteellisestä traditiosta, perustiedot tulevaisuusajattelusta, tieteenalan keskeisistä käsitteistä ja menetelmistä. Opiskelija pystyy selittämään metodologisten valintojen merkityksen tutkimuksessa sekä teoreettisten lähestymistapojen, tieteenfilosofisten lähtökohtien ja metodien yhteyksiä. Hän pystyy soveltamaan valitsemiaan tulevaisuudentutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä omassa tutkimuksessaan.

Opintojaksot

Perusopinnot 25 op

700714P Tulevaisuusajattelu ja skenaariot 5 op

700715P Tulevaisuudentutkimuksen perusteet 5 op

700716P Tulevaisuudentutkimuksen menetelmät 5 op

700717P Tulevaisuudentutkimuksen menetelmät käytännössä 5 op

700713P Vaihtuvatemainen tulevaisuudentutkimuksen kurssi 5 op

Tutkintorakenteisiin kuulumattomat opintokokonaisuudet ja -jaksot

700716P: Tulevaisuudentutkimuksen menetelmät, 5 op

700717P: Tulevaisuudentutkimuksen menetelmät käytännössä, 5 op

700715P: Tulevaisuudentutkimuksen perusteet, 5 op

700714P: Tulevaisuusajattelu ja skenaariot, 5 op

700713P: Vaihtuvatemainen tulevaisuudentutkimuksen kurssi, 5 op

Opintojaksojen kuvaukset

Tutkintorakenteisiin kuulumattomien opintokokonaisuuksien ja -jaksojen kuvaukset

700716P: Tulevaisuudentutkimuksen menetelmät, 5 op

Voimassaolo: 01.08.2012 -

Opiskelumoto: Perusopinnot

Laji: Opintojakso

Vastuuyksikkö: Humanistinen tiedekunta

Arvostelu: 1 - 5, hyv, hyl

Opettajat: Urpilainen, Erkki Juhani

Opintokohteen kielet: suomi

Leikkaavuudet:

ay700716P Tulevaisuudentutkimuksen menetelmät (AVOIN YO) 5.0 op

Voidaan suorittaa useasti: Kyllä

Laajuus:

5 op

Opetuskieli:

suomi

Osaamistavoitteet:

Opintojakson suoritettuaan opiskelija kykenee arvioimaan monitieteisten tutkimuskysymysten haasteita ja hahmottamaan tulevaisuudentutkimuksen menetelmäkenttää ja menetelmien yhteiskäytön mahdollisuuksia ja haasteita. Menetelmistä harjoitellaan mm. Delfoi, SSM, CLA, osallistavat menetelmät, mallinnus ja luovat menetelmät. Jakson jälkeen opiskelija osaa verrata tulevaisuudentutkimuksen suhdetta muihin tieteisiin ja tiedonaloihin ja osaa valita omaan tutkimuksensa soveltuvia menetelmiä.

Sisältö:

Opintojakson tavoitteena on antaa perusvalmiudet tulevaisuudentutkimuksen tieteellisten menetelmien ymmärtämiseen ja soveltamiseen. Lähtökohtana ovat erilaiset tutkimusongelmat, joissa voidaan käyttää tulevaisuudentutkimuksen menetelmiä. Lisäksi perehdytään monitieteisyyden haasteisiin ja mahdollisuuksiin.

Toteutustavat:

Luennot, itsenäinen työskentely, harjoitukset ja verkkokeskustelut ja verkkopohjaisen tutkimustyökalun opettaminen

Oppimateriaali:

Kamppinen, Matti & Kuusi, Osmo & Söderlund, Sari (toim.) (2003) *Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovellukset*; Bell, Wendell, Foundations of Futures Studies. Volumes I and II; Kurssin aikana jaettava muu kirjallinen aineisto

Suoritustavat ja arviointikriteerit:

Verkkotehtävät ja osallistuminen Real Time Delphi tutkimuksen toteuttamiseen

Lue lisää [opintosuoritusten arvostelusta](#) yliopiston verkkosivulta.

Arviointiasteikko:

0 – 5

Vastuuhenkilö:

Erkki Urpilainen

Työelämäyhteistyö:

-

700717P: Tulevaisuudentutkimuksen menetelmät käytännössä, 5 op

Voimassaolo: 01.08.2012 -

Opiskelumuoto: Perusopinnot

Laji: Opintojakso

Vastuuyksikkö: Humanistinen tiedekunta

Arvostelu: 1 - 5, hyv, hyl

Opettajat: Urpilainen, Erkki Juhani

Opintokohteen kielet: suomi

Leikkaavuudet:

ay700717P Tulevaisuudentutkimuksen menetelmät käytännössä (AVOIN YO) 5.0 op

Voidaan suorittaa useasti: Kyllä

Laajuus:

5 op

Opetuskieli:

suomi ja englanti

Osaamistavoitteet:

Opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa soveltaa valitsemaansa tulevaisuudentutkimuksen tutkimusmenetelmää omassa tutkimuksessaan.

Sisältö:

Opintojakson tavoitteena on tulevaisuusajattelun syventäminen ja tulevaisuusnäkökulman soveltaminen tutkimuskohteeseen Aiempien kurssien (tieteenfilosofinen teoria, ontologia, epistemologia ja metodologia) syventäminen, tieteellinen kirjoittaminen, argumentointi, tutkijan ammatti professiona. Opintojaksolla perehdytään tulevaisuudentutkimuksen menetelmiin ja työskentelytapoihin sekä tieteelliseen argumentaatioon ja tutkimuksenteon perusteisiin.

Toteutustavat:

Luennot ja harjoitustehtävät virtuaaliympäristö Second Lifessa sekä Moodlessa

Yhteydet muihin opintoihin:

700716P Tulevaisuudentutkimuksen menetelmät –opintojakso on oltava suoritettu

Suoritustavat ja arviointikriteerit:

Lue lisää [opintosuoritusten arvostelusta](#) yliopiston verkkosivulta.

Arviointiasteikko:

0 – 5

Vastuuhenkilö:

Erkki Urpilainen

700715P: Tulevaisuudentutkimuksen perusteet, 5 op

Voimassaolo: 01.08.2012 -

Opiskelumuoto: Perusopinnot

Laji: Opintojakso

Vastuuyksikkö: Humanistinen tiedekunta

Arvostelu: 1 - 5, hyv, hyl

Opettajat: Urpilainen, Erkki Juhani

Opintokohteen kielet: suomi

Leikkaavuudet:

ay700715P Tulevaisuudentutkimuksen perusteet (AVOIN YO) 5.0 op

Voidaan suorittaa useasti: Kyllä

Laajuus:

5 op

Opetuskieli:

suomi

Osaamistavoitteet:

Opintojakson suoritettuaan opiskelijalla on selkeä kuva tulevaisuustiedon ainutlaatuisuudesta ja siitä johtuvasta filosofisesta perustasta ja tieteellisistä lähtökohdista (mm. systeemiontologia, holistisuus, normatiivisuus ja arvot). Hän tunnistaa oppiaineen historialliset merkkipaalat ja eri aikakausien tavat hahmottaa tulevaisuutta sekä tiedonalan omat menetelmät ja keskeiset teoriat.

Sisältö:

Kurssin aikana käydään läpi tulevaisuudentutkimuksen tietokäsitys sekä ontologinen (mitä tulevaisuudentutkimus on) ja epistemologinen (miten tulevaisuudesta saadaan tietoa) perusta. Lisäksi perehdytään tulevaisuudentutkimuksen tehtäviin ja merkitykseen yhteiskunnassa.

Toteutustavat:

Lähiopetus, verkkotehtävät, Itsenäinen työskentely, Delfoi-tutkimuksen toteuttaminen

Suoritustavat ja arviointikriteerit:

Itseopiskelutehtäviä verkkoympäristössä, essee

Lue lisää [opintosuoritusten arvostelusta](#) yliopiston verkkosivulta.

Arviointiasteikko:

0 – 5

Vastuuhenkilö:

Erkki Urpilainen

Työelämäyhteistyö:

-

700714P: Tulevaisuusajattelu ja skenaariot, 5 op

Voimassaolo: 01.08.2012 -

Opiskelumuoto: Perusopinnot

Laji: Opintojakso

Vastuuyksikkö: Humanistinen tiedekunta

Arvostelu: 1 - 5, hyv, hyl

Opettajat: Urpilainen, Erkki Juhani

Opintokohteen kielet: suomi

Leikkaavuudet:

ay700714P Tulevaisuusajattelu ja skenaariot (AVOIN YO) 5.0 op

Voidaan suorittaa useasti: Kyllä

Laajuus:

5 op

Opetuskieli:

suomi

Osaamistavoitteet:

Opintojakson suoritettuaan opiskelija tunnistaa ja osaa nimetä oppiaineen keskeiset toimijat, tulevaisuudentutkimuksen keskeiset kansalliset ja kansainväliset yhteisöt ja hyödyntää niiden tuottamaan materiaalia kurssin tulevaisuustyöskentelyssä. Opiskelija ymmärtää tulevaisuustiedon luonteen ja sen miten tulevaisuudesta saadaan tietoa. Harjoitustyön hyväksytysti suoritettuaan opiskelija osaa soveltaa skenaarioajattelua ja tulevaisuustaulukkomenetelmää tulevaisuuden vaihtoehtojen hahmottamiseen ja pystyy arvioimaan kehitystrendejä.

Sisältö:

Opintojakso tarjoaa perustietoa tulevaisuusajattelusta ja ennakoivasta asenteesta. Opintojaksolla tutustutaan tulevaisuudentutkimuksen keskeisiin käsitteisiin ja tulevaisuusajatteluun. Lisäksi opetellaan skenaariotyöskentelyä.

Toteutustavat:

Ryhmäopetus, ryhmätyöskentely, itsenäinen työskentely, harjoitukset ja verkkokeskustelut

Oppimateriaali:

Kamppinen, Matti & Kuusi, Osmo & Söderlund, Sari (toim.) (2003) *Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovellukset*; Mr and Mrs Future ja 5 suurta kysymystä -lautapeli; Kurssin aikana jaettava kirjallinen muu aineisto

Suoritustavat ja arviointikriteerit:

Itseopiskelutehtäviä verkkoympäristössä, harjoitustyö pienryhmässä

Lue lisää [opintosuoritusten arvostelusta](#) yliopiston verkkosivulta.

Arviointiasteikko:

0–5

Vastuuhenkilö:

Erkki Urpilainen

Työelämäyhteistyö:

-

700713P: Vaihtuvateemainen tulevaisuudentutkimuksen kurssi, 5 op

Voimassaolo: 01.08.2005 -

Opiskelumuoto: Perusopinnot

Laji: Opintojakso

Vastuuyksikkö: Humanistinen tiedekunta

Arvostelu: 1 - 5, hyv, hyl

Opettajat: Urpilainen, Erkki Juhani

Opintokohteen kielet: suomi

Leikkaavuudet:

ay700713P Vaihtuvateemainen tulevaisuudentutkimuksen kurssi (AVOIN YO) 5.0 op

Voidaan suorittaa useasti: Kyllä

Laajuus:

5 op

Opetuskieli:

englanti (suomi)

Osaamistavoitteet:

Kurssin tavoitteena on tutustuttaa opiskelijat tulevaisuudentutkimuksen kansainvälisen tiedeyhteisön tutkimustulosten kautta ajankohtaisiin tulevaisuudentutkimuksen teemoihin, menetelmiin ja työkaluihin.

Sisältö:

Opintojakson teema vaihtuu vuosittain ja se toteutetaan intensiivijaksona, erikoiskurssina tai kesäkouluna.

Järjestämistapa:

-

Oppimateriaali:

.

Suoritustavat ja arviointikriteerit:

Vaihtuu vuosittain, teemasta riippuen

Lue lisää [opintosuoritusten arvostelusta](#) yliopiston verkkosivulta.

Arviointiasteikko:

0 - 5

Vastuuhenkilö:

Erkki Urpilainen

Työelämäyhteistyö:

-